

STRESZCZENIE

Rozprawy doktorska „The Japanese, Russian and Polish surroundings of Bronisław Piłsudski” jest elementem wieloletniego projektu odbudowy spuścizny po Bronisławie Piłsudskim ICRAP (International Committee for the Restoration and Assessment of Bronisław Piłsudski's Scholarly Legacy). Praca jest odpowiedzią na potrzebę uzupełnienia luk dotyczących międzynarodowych kontaktów literackich Bronisława Piłsudskiego. Bronisław był prekursorem w budowaniu literacko-naukowych relacji polsko-japońskich w Japonii ery Meiji (1868–1912), w czasie znajdowania się Polski pod zaborami.

Pierwszy rozdział pracy stanowi wprowadzenie do okoliczności zaistnienia kontaktów międzynarodowych Bronisława Piłsudskiego. Swoją sposob postrzegania świata Bronisław uformował doświadczając życia zubożałej szlachty litewskiej w rodzinnym Zułowie, potem zaś w surowej szkole rosyjskiej w Petersburgu oraz w trakcie zesłania na Sachalin za domniemane współuczestnictwo w próbie zabicia cara Aleksandra III. W Japonii, gdzie zetknął się z wysoką odmiennością kulturową, zapoznał się z Japończykami zaangażowanymi w ruchy społeczne, emancypacyjne, jak i anarchistyczne oraz rewolucyjne. Ze względu na zaognioną sytuację polityczną w świecie, zdecydował się powrócić do Polski poprzez Amerykę i w Zakopanem zaczął udzielać się w kręgach folklorystycznych.

Drugi rozdział przedstawia literaturę, która uformowała Bronisława Piłsudskiego w okresie dziecięcym oraz młodzieńczym. Analiza dotyczy patriotycznych wyborów literackich matki Bronisława, rolniczo-ekonomicznych publikacji czytanych przez jego ojca, a także satyr, powieści oraz dzieł socjalistycznych krążących w ówczesnym czasie w obiegu polskich domostw pod zaborami. Do rozdziału dołączono szczegółowe zestawienie tytułów literackich oraz prasowych, wymienionych przez Bronisława w jego młodzieńczym dzienniku. Były to treści czytane przez Bronisława, a także jego rodzinę oraz krąg najbliższych przyjaciół.

Trzeci rozdział przedstawia kontakty Bronisława Piłsudskiego z najbardziej kluczowymi postaciami świata rosyjskiej nauki i literatury, z których najbardziej rozpoznawalną jest Anton Czechow. Porusza także temat licznych wzmianek o sachalińskich aktywnościach Bronisława, które jego współlokator na wygnaniu, Iwan Juwaczow, zamieścił w swoich wielostronicowych dziennikach. Dzienniki te są zapisem traumy sachalińskiego zesłańca.

Czwarty rozdział dotyczy działalności kulturoznawczej oraz publicystycznej Piłsudskiego w Japonii. To również analiza jego bogatej sieci kontaktów złożonej z japońskich społeczników, dziennikarzy i literatów. Opracowany został opis 23 postaci istotnych dla japońskiego świata literatury, z którymi Piłsudski albo pozostawał w bliskiej zażyłości, albo z istotnych powodów powoływał się na nie w swoich publikacjach.

Piąty rozdział opisuje znajomości literackie Bronisława Piłsudskiego w Galicji, ze szczególnym uwzględnieniem rodziny Stefana Żeromskiego oraz Wacława Sieroszewskiego. Przytacza się bogatą wymianę korespondencyjną Bronisława z rodziną Żeromskich, z której wnioskować można o ro-

snącej zażyłości pomiędzy obiema stronami. Poprzez pryzmat listów ukazano specyfikę postrzegania kolonializmu przez Bronisława.

Szósty rozdział prezentuje spór korespondencyjny pomiędzy polskim intelektualistą i autorem publikacji historycznych Ludwikiem Janowskim a Bronisławem. W tle tego sporu widoczne są zastrzegające się konflikty między środowiskiem Polaków a Litwinów w miarę formowania się nowych tożsamości narodowych wśród narodów uciemnionych przez carstwo rosyjskie.

Siódmy rozdział przedstawia literackie oraz artystyczne inspiracje postacią Bronisława Piłsudskiego. Wymienieni twórcy pochodzą zarówno z czasów życia Bronisława, jak i z czasów współczesnych. Są wśród nich między innymi Polacy, Rosjanie, Japończycy, Jakuci, a także Ajnowie. Z rozdziału wynika, jak cenioną i inspirującą postacią jest Piłsudski dla twórców zaangażowanych w tematykę poszukiwania tożsamości kulturowej i osobistej.

Domknięcie siedmiu rozdziałów stanowią wnioski na temat istotności postaci Bronisława Piłsudskiego oraz osób jemu podobnych w czasach wielkiej niestabilności i przemian – zarówno tych z czasów zaborów, jak i zachodzących obecnie w świecie.

Do dysertacji dołączono aneks, w którym przedstawiono wyniki ankiety na temat rozpoznawalności postaci Bronisława Piłsudskiego w Polsce. Odpowiedzi na pytania udzieliło 672 osób różniących się płcią, wiekiem, miejscem zamieszkania i stopniem wykształcenia.

Dysertacja kończy się wykazem literatury oraz szczegółowym indeksem, w którym odnaleźć można daty oraz miejsce urodzenia i śmierci postaci wymienionych na kartach dysertacji. Sporządzono również zapis w japońskich znakach kanji imion osób pochodzących z Japonii, a także wszelkich japońskich tytułów oraz wyrazów pojawiających się w dysertacji.

Słowa kluczowe: Bronisław Piłsudski, Futabatei Shimei, Wacław Sieroszewski, Japonia okresu Meiji, literatura emancypacyjna, polsko-japońska współpraca literacka, literatura zesłańcza, literatura pamiątnikarska, polskie i litewskie kręgi artystyczne XIX–XX w., twórczość inspirowana Bronisławem Piłsudskim

Zofia Kurzawińska

Zofia Kurzawińska